

LIITO-ORAVAYHDISTYS NORKKO RY.
FLYGEKORRFÖRENINGEN NORKKO RF.

Rakenna liito-oravalle turvallinen pönttö.

Kolopuiden puute on liito-oravan suuria ongelmia metsissä, jotka muuten ovat sopivia sen elinpiiriksi. Rakenna tällaisiin metsiin liito-oravalle pönttöjä ja ripusta ne järeisiin kuusiin 2-4 metrin korkeuteen. Liito-oravalle kannattaa ripustaa 2-5 pönttöä muutaman kymmenen metrin etäisyydelle toisistaan. Koska liito-orava käyttää pönttöä ympäri vuoden, seuraaviin seikkoihin on syytä kiinnittää huomiota:

- tee pöntöstä tiivis ja estä veden pääsy pönttöön
- naulaa takaseinän ulkopuolelle pystyrimat, jotka pitävät pöntön irti puun rungosta ja estävät pönttöä keikkumasta. Kiinnitä tukevasti.
- käytä mahdollisimman paksua materiaalia, varsinkin etuseinässä.
- upota pöntön pohja ja katto pöntön sisään
- aukon läpimitta ei saa olla yli 45 mm, muuten näätä pääsee sisään.

Liito-oravapöntön ihannemitat (mm)

Lentoaukon halkaisija	45
Sisähalkaisija	150
Ulkoseinän korkeus	500
Lentoaukon keskipisteen etäisyys sisäpohjasta	300

Pönttö ei ole aina ympäristöministeriön tai maanomistajan mieleen

Luonnonsuojelulailta on tarkoitus suojella eläimen lisäksi vain liito-oravan luonnollisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Siten ympäristöministeriön mukaan (19.11.1998) maanomistaja voi poistaa liito-oravalle tarkoitettua pönttöä puusta, mikäli sen sisällä ei ole liito-oravaa. Lain vastaista on kuitenkin pönttöä ottaminen haltuun siten, että sen sisällä on liito-orava, erityisesti mikäli pöntössä on pesintä meneillään.

Yleistä

Liito-oravalle sopivien pönttöjen ripustaminen metsiin herättää usein ristiriitoja metsänhakuutilanteissa. Pönttöjä kannattaakin asentaa ensisijaisesti niille tunnetuille liito-oravan esiintymispaikoille, joilla on niukasti kolopuita tai jotka ovat hakkuissa heikentyneet. Muussa tapauksessa on hyvä pyytää maanomistajalta lupa pönttöä ripustamiselle.

Mikäli pihapiirisi on liito-oravalle sopivan metsikön läheisyydessä, voit saada eläimen pönttöön asumaan iltojesi iloksi. Erityisesti, jos mökkisi lähialueilta on hakattu liito-oravan metsä ja pihapiirissäsi on liito-oravalle sopivia ravintopuita, liito-oravan asettuminen pihan pönttöön on mahdollista.

Sopiva ajankohta pönttöä ripustamiselle on alkukesä, jolloin ne ehtivät olla metsässä ”vanhenemassa” ennen käyttöä. Pönttöjen tulee olla käytettävissä syksyllä, kun kesän poikaset hajaantuvat ja etsivät itselleen uuden asuinalueen.

Vältä ripustamasta pönttöä pöllön pönttöjen läheisyyteen. Lehtopöllö ja viirupöllö ovat liito-

oravan luontaisia vihollisia. Liito-oravan pönttö kelpaa myös linnuille, mm varpuspöllölle.

Pönttön materiaali:

Pönttöt tehdään höyläämättömästä ja käsittelemättömästä laudasta tai sorvatusta pönttöaihiosta. Pönttöä aihion kuoriminen pidentää pönttöä ikää, mutta rumentaa ulkonäköä.

Pönttöä seinät tehdään mielellään n. 20-25 mm paksusta laudasta - etuseinä saa olla vieläkin paksumpi. Laudat kiinnitetään puun sydänpuoli ulospäin.

Katto ja pohja tehdään kestävästä filmivanerista. Katossa on reilut (2-5 cm) räystäät. Katon voi tehdä myös tavallisesta laudasta ja kattaa se kattohuovalla.

Pönttön ominaisuudet

Katto: Katosta tehdään avattava, jotta pönttöä voi helposti puhdistaa. Katto kiinnitetään ruuveilla. Tällöin katon saa käännettyä auki irrottamalla toisen ruuvien ja löysäämällä toista. Sisäkatoksi naulataan vielä pari senttiä sisämittaa pienempi vanerinpala.

Katto voidaan kiinnittää pönttöön sitomalla se katon yli kulkevalla rautalangalla, joka kiinnitetään pönttöä sivuissa oleviin sinkilöihin. Tällöin katossa tulee olla pönttöä sisälle sopiva sisäkatto.

Pohja: filmivanerista. Pohja upotetaan seinien sisään, jotta seinä pitkin valuva vesi ei kastelisi lattiaa. Pohja ei ole avattava. Kuivumisen varmistamiseksi pohjan jokaiseen kulmaan porataan vielä noin viiden millin reikä. Pane pönttöä pohjalle pari kourallista kutteripurua.

Seinät: Pöntön kuivana pysyminen varmistetaan myös viistoamalla pöntön takaseinän yläreuna ja kiinnittämällä takaseinään pystylistat, jotka pitävät pöntön irti puun rungosta. Tällöin puun runkoa valuva sadevesi ei pääse pönttöön.

Reiät: kaikki pöntön seinään tehtävät reiät ja poraukset porataan yläviistoon veden sisään valumisen estämiseksi.

Pesäaukko: halkaisija 45 mm. Porataan hiukan yläviistoon, jotta vesi ei pääse sisään. Pesäaukko viimeistellään siistiksi.

Pöntön rakentaminen

Laudat naulataan aina yhteen siten, että vuosirenkaat suuntautuvat ulospäin. Muuten lauta saattaa haljeta kostuessaan ja käyristyessään.

Rakentamisessa käytetään 5–6 cm:n nauloja. Naulojen on oltava kyllin ohuita, jotta ne eivät halkaise puutavaraa. Kun naulat lyödään eri suuntiin vinoon, liitoksista tulee pitävät. Varmistu, ettei yksikään naula pistä esiin pöntön sisäpuolella.

Jos liität yhteen useampia lautoja, poikkipuut tulevat aina pöntön sisäpuolelle, jottei listojen päälle makaamaan jäävä vesi nopeuta pöntön lahoamista.

Pöntön ripustaminen

Ripustuskorkeus: 2-4 metriä. Matalammallakin olevaan pönttöön liito-orava asettuu asumaan, jos ilkvälillä ei tarvitse pelätä.

Kuusi tai kuusen vieressä oleva muu puu ovat hyviä ripustuspuita. Kuusi antaa hyvän suojan sateelta ja estää suoran auringonvalon tulon pönttöön. Pöntön

ympärillä oltava kuitenkin avaruutta, jotta pönttö pysyy kuivana. Ota myös huomioon, mikä on tavallisin tuulen suunta ja käännä suuaukko pois tuulesta.

Puunrungon ja ripustuslangan väliin voi asettaa puukapuloita, joita on helppo poistaa puun kasvun mukaan. Näin estät elävän puun vahingoittumisen.

Ripustamista varten voit lyödä pöntön sivuseiniin sinkiläkoukut tai naulat, joihin naru on helppo kiinnittää. Toinen tapa on porata kaksi pientä reikää lähelle takaseinää ja vetää köysi niiden läpi niin, että pöntön takaseinä tulee puunrunkoa vasten. Tällöin kiinnitysreikien kohdalla on oltava vahvikelautaa.

Kiinnitä pönttö tukevasti muovipäällysteisellä metallilangalla tai nailonköydellä roikkumaan puun vastakkaisella puolella olevan oksanhaaran varaan, tai kiinnitä narut tukeviin oksiin. Älä käytä nauvoja pöntön kiinnittämiseen.

Pyydä maanomistajalta lupa pöntön ripustamiseen. Usein tosin maanomistajatietojen selvittäminen on vaikeata.

Pöntön huolto ja seuranta:

Pelkästään liito-oravan käytössä olevat pöntöt eivät tarvitse tyhjentämistä pehmikkeistä.

Pöntöt saattavat olla kuitenkin vuosikautia lintujen pesinä, jolloin sinne kertyy paljon erilasta pesämateriaalia. Pesäpöntöt tulee tarkastaa ja tarvittaessa tyhjentää vuosittain edellisestä pesimistarvikkeista. Roskat kerätään paperipussiin, jossa ne poltetaan. Näin eläimiä kiusaavat kirput kuolevat. Kirput eivät ole ihmiselle vaarallisia.

Paras tyhjennysaika on alkusyksy. Muista, että liito-orava käyttää pönttöä talvellakin sekä oleskeluun että ravintovarastona (lepännorkot)

Tarkista pönttöä siivotessasi myös pöntön kunto ja kiinnitys! Koska puu kasvaa, pönttöä on joka vuosi hiukan kohotettava ylöspäin, jotta pöntön takaseinä ei halkea eikä lanka syövy runkoon.

Liito-oravayhdistys Norkko ry

Puh 050-5335339

www.clusius.fi/liito-oravayhdistys

Viitteet

Tämän oppaan tekemisessä on referoitu mm seuraavia tietolähteitä, joista saa lisää tietoa erityisesti linnunpönttöjen tekoon.

<http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=1623>

<http://www.yle.fi/tv/lope/ponttotalkoot/>

<http://www.hytti.uku.fi/~mtturune/tao/>

<http://www.linnunpontto.com/index.php>

<http://lehti.keskisuomalainen.fi/sl/2000-03/13/kot/pontot.htm>

LIITO-ORAVAYHDISTYS NORKKO RY.
FLYGEKORRFÖRENINGEN NORKKO RF.